

Bevarandeplan för Natura 2000-området Noret

Enligt 17 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) enligt miljöbalken m.m.

Administrativa data

Områdeskod och namn: SE0610221 Noret

Areal: 12,4 ha

Kommun: Hagfors

Lägesbeskrivning: Natura 2000-området ligger omkring 4 km väster om Edebäck i Hagfors kommun. Områdets sträckning är från Busjön i norr till Klarälven i söder.

Områdestyp: Utpekad enligt art- och habitatdirektivet

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

- 3260 Mindre vattendrag

Skyddsstatus enligt Natura 2000:

Området föreslogs av Regeringen som ett område av gemenskapsintresse (pSCI): 2002-01

Området fastställdes av EU-kommissionen som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarade området som särskilt bevarandeområde (SAC): 2014-01

Ägandeförhållanden: Privat

Beskrivning av områdets bevarandevärden

Bevarandesyfte

Det överordnande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs Fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Det främsta bevarandesyftet med detta område är att bevara ett litet till mellanstort vattendrag med naturliga flöden och vattenståndsfluktuationer över året. Naturvärdet består främst i att Noret är en nära naturlig vattenväg som är opåverkad av reglering och även till stor del av annan exploatering. Vid målkonflikter ska naturvärden knutna till vattendraget prioriteras.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Fortsatt kalkning är nödvändig för att undvika antropogent orsakade försurningsproblem i vattendraget. Vidare bör kantzonerna intill ån skyddas mot skogsbruk. Utredning behöver göras gällande eventuellt behov av formellt skydd av kantzonerna. Kantzonerna intill Noret ingår inte i Natura- området men angränsar till detta. Kantzoner intill vatten har viktiga funktioner genom att bland annat begränsa läckage av närsalter, miljögifter och partiklar, skydda mot erosion, ge skugga och tillföra död ved.

Områdesbeskrivning

Natura 2000-området Noret utgörs av en lugnflytande å som förbinder Busjön med Klarälven. Vattendraget är ca 5 km långt och har en fallhöjd på ca 5 meter. Noret är delvis starkt meandrande då det slingrar sig fram i sedimentära jordarter som sand och lera. På vissa ställen utvidgar sig ån till små näringsrika grunda sjöar. Bottenstrukturen är relativt ensartad, såväl sten som död ved finns endast i begränsad omfattning. Noret har tidigare använts som flottled men är endast obetydligt till ringa påverkat av flottledsrensning. Utmed den ravin som Noret rinner i finns flertalet utströmningskällor samt spår av skred och nipor.

Strandzonen i åns närområde utgörs av tidigare kulturpåverkade marker som idag har en hög lövskogsandel medan ravinbranterna är mer grandominerande. Mellan ån och branten finns fuktiga och våta miljöer som består av diverse sumpskogar eller olika typer av kärr och våtmarker. Flera av sumpskogarna har uppnått nyckelbiotopsstatus eftersom de under en längre tid varit orörda. Marken mellan ån och branten är av högtörtstyp. Enligt häradskartan från slutet av 1800-talet brukades stor del av marken inom strandzonen längs ån som slåtterängar där man slog och samlade foder till djuren. I ravinbranterna, som till största delen är skogsbevuxna, håller skogen delvis på att få naturskogsprägel eftersom den stått orörd under senare tid. I åns omgivningar (ovanför branterna) förekommer idag både jord- och skogsbruk. Från gården Hedås och norrut präglas åns närområde av lövskogar som är orörda eller betade. Strax norr om gården Hedås korsas ån av väg 927.

Noret är utpekad som ett nationellt värdefullt vattendrag med avseende på naturvård (klassning enligt Naturvårdsverket). I vattendraget finns flertalet arter som indikerar att förhållandena i Noret är goda med ovanlig och försurningskänslig bottenfauna som t.ex. vattenfis (*Aphelocheirus aestivalis*), blek bäckslända (*Siphonoperla burmeisteri*), slamdagsslända (*Caenis luctuosa*) och större rödögonflickslända (*Erythromma najas*). Det

finns även äldre uppgifter om ål, lake och asp i Busjön. Flertalet naturlighetskriterier tyder på att den mänskliga påverkan är begränsad. Naturlighetskriterierna är bedömningar av hur kraftig den mänskliga påverkan är på vattendraget och bygger på både biologiska parametrar som t.ex. bottenfaunaprovtagning, men även fysiska och kemiska parametrar.

Noret är ett målområde inom Länsstyrelsens kalkningsprogram. Uppföljning som gjorts inom kalkningsprogrammet visar att pH i Norets ytvatten har varit högre än 6,0 vid samtliga provtagningstillfällen under de senaste åren. Inom kalkningsprogrammet finns ett mål att pH inte ska vara lägre än 6,0 under någon gång av året. Målet har satts med utgångspunkten att inte försurningskänsliga arter ska riskera att försvinna.

Enligt vattenförvaltningens statusbedömning av Noret så har den god ekologisk status (statusdatum 2013-10-31). De biologiska kvalitetsfaktorerna som används vid bedömning av ekologisk status visar på hög ekologisk status för bottenfauna (statusdatum 2015-02-12), medan ingen klassning har gjorts för påväxt-kiselalger och fisk. Vidare bedöms vattenförekomsten vara försurningspåverkad av påverkanskällorna atmosfärisk deposition och skogsbruk som orsakar försurningen (enligt bedömning 2014-01-31). Den kemiska ytvattenstatusen uppnår inte god status med avseende på kvicksilver och polybromerade difenyletrar (statusdatum 2015-08-16). Motiveringen till att inte god kemisk ytvattenstatus uppnås för dessa ämnen är att de har bedömts överskrida gränsvärdet i alla sjöar och vattendrag i Sverige.

Kantzonen intill Noret är inte formellt skyddad genom t ex naturvårdsavtal, biotopskydd eller naturreservat. 28,5 ha av Norets å och bäckmiljö (vattendraget och närmaste strandzoner) är identifierat av Skogsstyrelsen som naturvärdesobjekt.

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. I tabellen anges de naturtyper (fullständigt namn på naturtypen anges inom parentes) som anmälts enligt art- och habitatdirektivet samt dess areella utbredning. Naturtypernas utbredning i området framgår av kartbilaga 2.

Kod	Naturtyp	Areal (ha)
3260	Mindre vattendrag (Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor)	12,4

Beskrivning av utpekade naturtyper och/eller arter

3260 Mindre vattendrag

Förekomst

Naturtypen omfattar små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs- och bergslandskap. Den kännetecknas av naturliga variationer i vattenståndet och skiftande vattendynamik. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor. Naturtypen omfattar vattendrag av strömordning oftast mindre än 4 och/eller en årsmedelvattenföring lägre än 20 m³/s. Naturtypen avgränsas mot land av medelhögvattenlinjen. För att tolkas som denna naturtyp bör vattendraget, i huvuddelen av sin sträckning, inte vara avsevärt påverkat av

eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan (kontinuitet, hydrologi, markanvändning i närmiljö).

Naturtypen förekommer i samtliga regioner i Sverige. Det finns två svenska undertyper, dels flytbladstyp (lugnflytande och ofta öppna sträckor) och dels mosstyp (mer strömmande och ofta beskuggade sträckor). Enligt rapportering år 2007 fanns då 186 Natura 2000-områden utpekade för naturtypen i Sverige varav 161 områden i den boreala regionen som Värmland tillhör. Vattendragen i den boreala regionen är påverkade av försurning och övergödning, samt fragmentering, rensningar, rätningar och omgivande markanvändning. Statusen i regionen bedömdes år 2013 som otillfredsställande för naturtypen *Mindre vattendrag*.

Inom Natura 2000-området Noret är naturtypen mycket väl representerad och omfattar hela arealen av området (12,4 ha). En områdesspecifik beskrivning av naturtypen (vattendraget) finns under rubriken Områdesbeskrivning.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

För att den ingående naturtypen 3260 *Mindre vattendrag* ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

- Bibehålla den oreglerade vattenföringen och flödesdynamiken.
- Ingen eller obetydlig påverkan av fragmentering (dämmen och andra vandringshinder).
- Fria vandringsvägar i anslutande vattensystem.
- Ingen eller obetydlig påverkan av kanalisering, invallning, flottledsrensning.
- Tillgång på död ved i och i anslutning till vattendraget.
- Strandzon med naturliga erosions- och sedimentationsprocesser.
- Naturliga omgivningar med strandskog/svämskog, våtmarker och mader.
- God vattenkvalitet.
- Låg grad av antropogen belastning avseende försurande ämnen, närsalter, miljögifter och partiklar (grumlande ämnen).
- Naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar.
- Bibehålla god ekologisk status.

Bevarandemål

Målet för Natura 2000-området Noret är att bibehålla ett litet till mellanstort oreglerat vattendrag med naturliga vattenfluktuationer och flöden, vilket naturligt bibehåller och nyskapar ett meandrande förlopp med skred, nipor och korvsjöar. Den närmaste strandzonen ska få utvecklas fritt medan området utanför det ska brukas med försiktighet, både skogsmark och jordbruksmark. Det ska finnas goda förutsättningar för en naturligt förekommande flora och fauna med tillgång till död ved, öppna sidofårar, opåverkade källflöden/utströmningsområden etc. Inga definitiva vandringshinder ska förekomma. Antropogen belastning av försurande ämnen ska inte orsaka försurningsproblem i vattendraget.

Bevarandetilstånd

Noret har en svag påverkan från mänsklig aktivitet och hyser flera naturlighetskriterier. De biologiska kvalitetsfaktorerna som används vid bedömning av ekologisk status visar på hög status för bottenfauna. Vidare genomförs kalkning för att motverka antropogen försurning i vattendraget. Inga vandringshinder förekommer inom Natura 2000-området Noret, men utloppet i Klarälven ligger mellan två definitiva vandringshinder som förhindrar t.ex.

vandrande fisk från Klarälven att nyttja Noret som spridningsmöjlighet eller som väg upp mot potentiella lekplatser. Det finns ett flertal dammar i vattensystemet uppströms Noret men vattenföringen i ån har bedömts som förhållandevis oreglerad.

Sammantaget bedöms naturtypen ha ett gynnsamt bevarandetillstånd i Noret.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Potentiella hot mot vattendraget i Natura 2000-området Noret:

- Reglering av vattenföring
- Ovarsamt skogsbruk i vattendragets omgivning. Kan ge ökad instrålning/temperatur, minskad tillgång på död ved respektive nedfall av organiskt material, körskador som orsakar grumling och igenslamning av bottnarna. Körskador kan också leda till läckage av kvicksilver.
- Intensivt jordbruk i vattendragets omgivning. Ökar risk för erosion/grumling samt läckage av näringsämnen och bekämpningsmedel.
- Försämrade vattenkvalitet orsakad av antropogena, diffusa källor eller genom utsläpp av föroreningar från punktkälla.
- Upphörande av kalkning eller att genomförd kalkning inte har tillräcklig effekt. Ökar risk för försurningsproblem i vattendraget. Alltför intensiv kalkning kan även utgöra ett hot eftersom det förändrar förutsättningarna för naturligt förekommande arter.
- Kanalisering, fördjupning, rensning och invallning för att förhindra översvämningar.
- Vattenuttag under perioder med låga flöden.
- Utsättning av främmande arter.
- Ensidigt fiske mot vissa arter eller fiske som är för hårt i förhållande till vattendragets naturliga produktionsförmåga. Kan påverka konkurrensförhållanden och artsammansättning.
- Vägbyggen och andra anläggningar i älvens närområde som kan påverka vattendragets naturvärden.
- Exploatering av strandområden, t.ex. byggande av bostäder och vägar, kan leda till ökade krav på översvämningsskydd.

Gällande regelverk och bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2015

- Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.
- Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt

föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.

- Vid skötsel av jordbruksmark skall hänsyn tas till naturvårdens intressen (12 kap 7-10 §§ miljöbalken).
- Strandskydd intill 100 meter från strandlinjen gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken.
- Anmälningssplikt eller tillståndssplikt för vattenverksamhet råder enligt 11 kap. miljöbalken.
- För markavvattning råder tillståndssplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) innebär krav på tillstånd för utsättning av fisk.
- Myndigheter och kommuner ska enligt 5 kap. 3§ miljöbalken ansvara för att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.
- Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Noret ingår i tre fiskevårdsområden: Busjön, Klarälven/Hagfors och Lakenesjön.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

För många Natura 2000-områden kan det behövas ytterligare reglering av skyddet av områdena utöver det skydd som Natura 2000-utpekandet innebär. För Natura 2000-området Noret bör kantzoner intill vattendraget skyddas mot skogsbruk. Förutom de bestämmelser och hänsynsregler som finns kan ett formellt skydd av kantzoner behövas för att bidra till ett långsiktigt skydd av Norets naturvärden.

Fortsatt kalkning är nödvändig för att undvika antropogent orsakade försurningsproblem i vattendraget. Kalkningsinsatsen ska löpande utvärderas och anpassas för att ligga på en bra nivå.

Nedan följer exempel på ytterligare bevarandeåtgärder samt hänsyn som bör tas i Noret och dess närområde:

- Tillräckliga kantzoner lämnas vid alla skogliga åtgärder. Eventuell skötsel inom kantonen bör gynna inslag av lövträd, förekomst av grova träd samt förekomst av döende och döda träd. De flesta kantzoner fungerar dock bäst om de får utvecklas fritt.
- Överfarter i Noret och i vattendrag som mynnar i Natura 2000-området ska undvikas. Vid avverkningar ska uttransport av virke planeras så att körning direkt i eller över vattendraget undviks. Körning i vattendragets kanton bör också undvikas.
- Måste överfarter anläggas så ska alternativa lösningar vara väl utredda och åtgärden samrådas med Länsstyrelsen för att inte orsaka skada.
- Avverkningsytor i vattendragets tillrinningsområde bör planeras så att ytavrinningen "filtreras" genom våtmarker eller andra fungerande ekologiska skyddszoner.
- Om skyddsdikning måste göras i tillrinningsområdet bör diken ej nå vattendragen. Vidare bör sedimentationsbassänger anläggas.
- Virkeslagring bör inte ske i vattendragens kanton.
- Uttag för bevattning bör ej göras vid lågt vattenstånd.
- Vägdiken ska inte mynna direkt i vattnet.
- Regionalt och lokalt samarbete inom avrinningsområden för genomförande av förebyggande åtgärder och bevarande.
- Lokal fiskevårdsplan för området.

Förvaltning av området

Natura 2000-området förvaltas av Länsstyrelsen i Värmlands län.

Fri utveckling är den huvudsakliga inriktningen på skötseln i området. Eventuell skötsel inom kantzonen bör gynna inslag av lövträd, förekomst av grova träd samt förekomst av döende och döda träd. De flesta kantzoner fungerar dock bäst om de får utvecklas fritt.

Utredning behöver göras gällande eventuellt behov av formellt skydd av kantzoner. Både Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen ansvarar för att prioritera skyddsarbetet för Natura 2000-områden.

Inom ramen för Länsstyrelsens kalkningsprogram, ska kalkningsinsatsen löpande anpassas med syfte att undvika försurningsproblem i vattendraget orsakade av antropogena källor.

Uppföljning

Uppföljningen av naturtypernas och arternas bevarandetillstånd kommer att ske genom att bevarandemålen för området preciseras i nivåsattna s.k. målkriterier. En redogörelse för uppföljning av målkriterierna kommer att finnas i en särskild uppföljningsplan.

Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Bilaga

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets och naturtypens avgränsning

Referenser

Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

- Artdatabanken SLU. 2014. Arter & naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Biotopkartering av värdefulla vattendrag i Värmland 2005.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2007. Strategi och plan för restaurering av vattendrag i Värmlands län, Levande sjöar och vattendrag, delmål 2 (2007:21).
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2008. Basinventering av Natura 2000-vattendragen.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Kalkningsplan och kalkdatabas. *Uppgifter inhämtade 2015*.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. GIS-skikt ”Värdefulla vatten”.
- Länsstyrelsen i Värmlands län & Fylkesmannen i Hedmark. 2015. Vänerlaxens fria gång -Två länder, en älv. *Ekologisk status och underlag till åtgärdsprogram för Klarälven, Trysilelva och Femundselva med biflöden*.

- Länsstyrelsen i Värmlands län. Fiskevårdsplan 20. Noret m fl 666172-137135, 9896. *Arbetsmaterial*.
- Naturvårdsverket. 2010. Handbok för kalkning av sjöar och vattendrag. Handbok 2010:02.
- Naturvårdsverket. Natura 2000 - Art och naturtypsvisa vägledningar. *Naturtyp 3260: Mindre vattendrag*. November 2011. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Skogsstyrelsen. SKSFS 1993:2. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen (1979:429).
- Skogsstyrelsen. 2000. Skogsbruk vid vatten. Skogsstyrelsens förlag. Jönköping.
- Skogsstyrelsen & Naturvårdsverket. PM 2014-08-28. Natura 2000 och formellt skydd av skog - ett gemensamt ansvar. *Dnr SKS 2014/2072, NV-05966-14*.
- Skogsvårdsstyrelsens rapport 2004-10-01. Beskrivning av påverkansområde och värdekärnor inom Natura 2000 – området längs vattendraget Noret SE0610221.
- Skogsvårdsstyrelsens rapport 2004-10-01. Områdesplan Natura 2000 SE0610221 Noret.
- VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Uppgifter hämtade 2015-09-30 från <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>

Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Noret.

